

**Ministerieel besluit tot definitieve aanduiding van de ankerplaats
Domein de Renesse te Malle**

DE VLAAMSE MINISTER VAN BESTUURSZAKEN, BINNENLANDS BESTUUR,
INBURGERING, TOERISME EN VLAAMSE RAND,

Gelet op het decreet van 16 april 1996 betreffende de
landschapszorg, gewijzigd bij de decreten van 21 oktober 1997,
18 mei 1999, 8 december 2000, 21 december 2001, 19 juli 2002,
13 februari 2004, 10 maart 2006, 16 juni 2006 en 27 maart 2009;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2007
tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de
Vlaamse Regering, gewijzigd bij besluit van 24 juli 2009;

Gelet op het ministerieel besluit van 29 januari 2009 tot
voorlopige aanduiding van de ankerplaats Domein de Renesse
te Malle;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor
Monumenten en Landschappen van 15 oktober 2009,

BESLUIT:

Artikel 1. Domein de Renesse te Malle wordt definitief aangeduid als ankerplaats overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 16 april 1996 betreffende de landschapszorg, gewijzigd bij de decreten van 21 oktober 1997, 18 mei 1999, 8 december 2000, 21 december 2001, 19 juli 2002, 13 februari 2004, 10 maart 2006, 16 juni 2006 en 27 maart 2009.

Art. 2. § 1. Het algemeen belang dat de aanduiding verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

1° natuurwetenschappelijke waarde:

De ankerplaats bevat geomorfologische, bodemkundige, hydrologische, landschapsecologische, faunistische en floristische erfgoedwaarden.

De noordgrens van de ankerplaats valt samen met het front van de Kempische microcuesta. Ten noorden van deze rug is het landschap open en de bodem meer kleiig, ten zuiden is, in de zandige depressie, het landschap gesloten en de bodem zandig. De bovenloop van de Lopende beek doorkruist het kasteeldomein en voedt de kasteelvijver. De Bossnepbeek vormt de westgrens van de ankerplaats. De kleinschalige graslanden die de beek begeleiden zijn mede door het microreliëf botanisch waardevol.

De vochtige omstandigheden, ten gevolge van de ondiepe watertafel, maakten de aanleg van vijvers en hooilanden mogelijk, waarmede dankzij het inbrengen van parkelementen (solitair, bomengroepen, dreven, bomenrijen, loofbossen, naaldbossen, weilanden, akkers) een veelheid aan leefgebieden voor planten en dieren ontstond.

Het geheel van dreven in het kasteeldomein en de parkbossen en de bomenverzameling in het domein vertegenwoordigen een belangrijke dendrologische waarde. De rust die in grote delen van het landschap voorkomt, maakt dat verstoringgevoelige zoogdier- en vogelsoorten het gebied gebruiken als rust-, foerageer- en broed- of voortplantingsplaats.

De ijskelder op het domein is een ideale verblijfplaats voor verschillende vleermuissoorten. Als onderdeel van een uitgestrekt boscomplex ten zuiden van Oostmalle, vertegenwoordigt Domein de Renesse een belangrijke waarde als overwintering- en broedgebied voor talrijke vogelsoorten.

2° historische waarde:

De historische waarde van de ankerplaats blijkt uit:

- het historische kasteelpark;
- het bouwkundig erfgoed;
- de archeologische vondsten.

De eerste geschreven bronnen die melding maken van een kasteel in Oostmalle dateren van de 15^{de} eeuw, toen de familie van Berchem eigenaar was en er tussen 1431 en 1464 een kasteel liet bouwen. Dit oorspronkelijke kasteel werd evenwel met uitzondering van de donjon in 1542 volledig verwoest. Drie jaar later werd er door de familie de Renesse een nieuw en groter kasteel gebouwd dat bestond uit een opperhof, neerhof en kasteelhoeve, waarbij de donjon die vroeger deel uitmaakte van het oorspronkelijke kasteel in het neerhof geïntegreerd werd. Van dit kasteel zijn het opperhof en de kasteelhoeve vandaag verdwenen, maar het huidige kasteel vindt zijn oorsprong in het toenmalige neerhof dat door Burggraaf Leonard De Bus rond 1830 werd verbouwd tot een kasteel in neoklassieke stijl.

De bouw van het kasteel gaf de aanzet tot het ontstaan van een landschap zoals het tot op vandaag bestaat, omdat de opeenvolgende eigenaars steeds meer eigendommen rondom het kasteel verwierven en lieten aanleggen in functie van het gebruik. In de 19^{de} eeuw werd het park aangelegd als een Engelse kasteeltuin met vijvers en graspartijen, doorkijkweiden met solitair, bomengroepen en een parkbos.

Naast het kasteel behoren ook het koetshuis, de ijskelder, de rentmeesterwoning en het boswachtershuisje tot het waardevolle historische erfgoed. Het drevenpatroon, alsook een belangrijk gedeelte van de parkstructuur is nog gaaf bewaard gebleven sinds het begin van de 20ste eeuw

Bij restauratiewerken midden jaren '80 werden resten opgegraven van het kasteel uit de 16^{de} eeuw. Tijdens het onderzoek kwam ook aardewerk uit de 14^{de} eeuw aan het licht. In archivalische bronnen uit de 14^{de} eeuw wordt het kasteel ook vermeldt. In 1998 voerde het Instituut voor Archeologisch Patrimonium (IAP) een noodonderzoek uit naar aanleiding van restauratiewerken aan het kasteel. Dit onderzoek bracht nieuwe gegevens aan het licht over de oorspronkelijke en latere 19^{de} eeuwse toegang tot het kasteel.

3° esthetische waarde:

Het drevenpatroon, de diversiteit aan boom- en struiksoorten en de aanwezigheid van verschillende historische gebouwen, tuinen en vijvers maken dit landschap tot een esthetisch aantrekkelijk geheel. De afwisseling tussen de open landschapstuin, het gesloten parkbos, aansluitend op 's Herenbos en Heihuizen en de kleinschalige graslanden en open akkers langsheen de randen bepalen de esthetische waarde van de ankerplaats.

De Engelse landschapsstijl van het park met de centrale zichtas van het kasteel naar de ijskelder met belvédère en de zichtas van het kasteel naar het 's Herenbos, de meanderende Lopende Beek, de tuinarchitecturale parkelementen en slingerende paden zorgen voor een hoge belevingswaarde van de ankerplaats.

4° sociaal-culturele waarde:

De ankerplaats heeft een belangrijke toeristische waarde, voornamelijk voor wandelaars, fietsers en joggers. Verschillende wandelingen en fietstochten doorkruisen het domein. De slingerende paden brengen de bezoeker langs de voornaamste bezienswaardigheden in het park. Het kasteel herbergt zalen en een tentoonstellingsruimte. In het koetshuis is een restaurant. Bijzondere natuurwaarden en merkwaardige bomen zijn in het domein aangeduid en zijn te bezichtigen via een speciaal ontworpen natuurleerpad.

5° ruimtelijk-structurerende waarde:

Deze ankerplaats is gelegen op de zuidelijke flank van de microcuesta van de Kempen. Het park met parkbos sluit aan op het 's Herenbos en maakt zo deel uit van een uitgestrekt bosgebied tussen Oostmalle en Zoersel. Opvallende elementen in het geheel zijn het kasteel en het drevenpatroon, dat ten zuiden van de ankerplaats verder doorloopt. Als geheel heeft dit landschap een parkboskarakter.

§ 2. De landschapskenmerken die typisch zijn voor de ankerplaats, met inbegrip van de ruimtelijke kenmerken die eigen zijn aan de waarden zijn de volgende:

1° Het kasteelpark (met sportterreinen)

Naar oorsprong aangelegd Engels landschapspark met een architecturale opbouw die wordt bepaald door het kasteel en de centrale zichtas vanaf de binnenkoer van het kasteel over de kasteelvijver naar de centrale open graspartij tot de Ijskelder met belvédère. Grondige verandering van het park kwam er met de aanleg van sportterreinen (voetbal en ruitersweide). De historische eigenheid van het kasteelpark is bewaard gebleven in:

a) Beschermd bouwkundig erfgoed (beschermd monumenten):

- 1) Kasteel;
- 2) Koetshuis;
- 3) Ijskelder met belvédère;
- 4) Rentmeesterwoning;
- 5) Boswachterswoning;

b) Niet beschermd bouwkundig erfgoed:

- 1) Ommuring langs de Lierselei en Rooistraat;
- 2) Toegangspoorten
 - i. Hoofdtoegang Lierselei;
 - ii. Voetgangerspoort Antwerpsesteenweg;
 - iii. Poort Lierselei (lindendreef);
 - iv. Poort Rooistraat;

c) Waterpartijen en waterloop:

- 1) Kasteelvijver;
- 2) Ijskeldervijver met waardevolle vegetatie;
- 3) Spiegelvijver;
- 4) Kleine vijver nabij rentmeesterwoning;
- 5) Lopende beek;

De oevers van kasteelvijver en ijskeldervijver bezitten een waardevolle oevervegetatie.

d) Graspartijen (gazons - hooiland) met solitaire bomen:

- 1) Evenementenweide (speelweide);
- 2) Beukenweide (hooiland);
- 3) Gazon koetshuis;
- 4) Gazon binnenplein kasteel
- 5) Gazon noordzijde kasteel (deels siergazon, deels hooiland)

De gazons die volledig (beukenweide) of gedeeltelijk beheerd worden als hooiland bezitten een waardevolle vegetatie.

e) Paden:

- 1) Rentmeesterpad;
- 2) Sequoiapad;
- 3) Beekpad;
- 4) Ijskelderpad;
- 5) Mastpad;

- f) Dreven en bomenrijen:
 - 1) Eikendreef naar kasteel;
 - 2) Beukendreef;
 - 3) Lindendreef;
 - 4) Hooibergdreef (eikendreef);
- g) Solitaire bomen en bomengroepen

Verspreid in het park en het parkbos komen prachtige alleenstaande bomen en bomengroepen voor. Tot de bijzondere behoren: Beuk (*Fagus sylvatica*), Paardekastanje (*Aesculus hippocastanum*), Tamme kastanje (*Castanea sativa*), Treurbeuk (*Fagus sylvatica pendula*), Rode beuk (*Fagus sylvatica 'Atropunicea'*), Tulpenboom (*Liriodendron tulipifera*), Mispel (*Mespilus germanica*), Zomereik (*Quercus robur*), Mammoetboom (*Sequoiadendron giganteum*), Winterlinde (*Tilia cordata*)
- h) Parkornamenten:
 - 1) Kasteelbrug;
 - 2) Sokkels en vazen (verspreid in het park);
 - 3) Trap rozentuin;
- i) Parkbos met beperkte collectie naaldbomen

Hoofdzakelijk ongelijkjarig loofhoutbos met als hoofdboomsoorten Zomereik (*Quercus robur*), Amerikaanse eik (*Quercus rubra*), Gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*). In de oudere bestanden een goed ontwikkelde struiklaag. Ten westen van de ruiterweide een beperkte verzameling naaldbomen (o.a. Ginkgo (*Ginkgo biloba*), Fijnspar (*Picea abies*), Mammoetboom (*Sequoiadendron giganteum*), Venijnboom (*Taxus baccata*), Moerascipres (*Taxodium distichum*)
- j) Archeologische vondsten
 - 1) 14^{de} eeuws grijs aardewerk (CAI-105323);
 - 2) Aardewerk uit 19^{de}/20^{ste} eeuw (CAI-105323).

2° Het domeinbos 'Wolfschot'

- a) Loofhoutbos van voornamelijk Zomereik (*Quercus robur*) en Beuk (*Fagus sylvatica*) in het noordelijk deel, (gemengd) naalddhoutbos van voornamelijk Grove den (*Pinus sylvestris*) in het zuidelijk deel. Belangrijk biotoop voor typische bosvogels.
- b) Goed ontwikkelde dreven:

De grote centrale dreef bezit bloemrijke bermen. Opvallende soorten zijn o.a. Echte koekoeksbloem (*Lychnis flos-cuculi*), Gewone ereprijs (*Veronica chamaedrys*), Scherpe boterbloem (*Ranunculus acris*), Gewone wederik (*Lysimachia vulgaris*), Brede wespenorchis (*Epipactis helleborine*). De noord-zuid georiënteerde dreef heeft brede bermen en is belangrijk voor vlinders en libellen.

3° Open akkers en weilanden van Hooiberg

- a) Reeds eeuwen open landschap van akkers en soortenarm grasland in het noorden van het deelgebied;
- b) Open, matig soortenrijk grasland en kleine akkers in het zuiden van het deelgebied;
- c) Door bomen begeleide Bossnepbeek;
- d) Goed ontwikkelde dreven (zijdreven van de Hooiberghoevedreef).

Art. 3. De aflijning van de ankerplaats op schaal 1/25.000 wordt weergegeven op het plan als bijlage.

Brussel, 27 -01- 2010

Vlaams Minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en
Vlaamse Rand



Geert BOURGEOIS